

## ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, доцента Бодрової Тетяни Олександрівни  
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів

### *дисертаційного дослідження Чень Лян*

*«Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики  
в мистецько-просвітницькій діяльності»,*

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Дисертаційне дослідження Чень Лян «Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності» присвячено розробці актуальних аксіологічних проблем фахової підготовки майбутніх учителів музики у такій суспільно важливій ланці навчально-виховної роботи як просвітництво. На основі низки актуальних методологічних підходів автором визначено сутність, зміст та структуру феноменів «художні цінності» та «мистецьке просвітництво», розглянуто специфіку формування ціннісних основ особистості при застосуванні комплексу мистецько-педагогічних засобів (взаємокомпенсаторне пізнання різних видів мистецтва у зв'язках з музикою; поглиблення художньої емпатії і рефлексії, спонукання до практико-дієвого застосування сформованих особистісних цінностей у безпосередній роботі з учнями тощо).

**Актуальність теми дисертації** зумовлена потребами сучасної музично-педагогічної освіти у формуванні ціннісно-мотиваційної сфери майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки. Автором переконливо доведено вирішальну роль учителя мистецтва у створенні системи художньо-естетичних потреб, переконань і орієнтацій учнів, на основі яких виховуються духовно зрілі громадяни суспільства, здатні до адекватної оцінки навколишнього середовища, природи, мистецтва з позицій Довершеності, Добра і Краси.

У роботі вказано на провідну роль музичного мистецтва у формуванні ціннісної сфери майбутнього вчителя та зазначено, що досліджувану проблематику актуалізують суттєві протиріччя між: нагальною потребою суспільства в креативних особистостях із чіткою сформованою ціннісною сферою і спонтанним несистемний характером соціокультурної практики з підготовки фахівців-освітян; гуманістичними цілями просвітництва і недостатнім рівнем підготовки педагогів як носіїв просвітницької ідеї в суспільстві і школі; високим ціннісним потенціалом мистецького просвітництва і недостатньо розробленим методичним інструментарієм для його застосування вчителями музики.

**Мета дослідження** полягала у теоретичному обґрунтуванні методичних засад формування художніх цінностей майбутніх учителів музики шляхом залучення їх до мистецько-просвітницької діяльності та здійсненні їх апробації.

Зазначена мета передбачала необхідність постановки низки **завдань**, у процесі вирішення яких автором проаналізовано наукові джерела з вивчення проблеми феноменів «художні цінності», «художні цінності особистості» та уточнено їх сутнісні засади; конкретизовано змістово-компонентну структуру

художніх цінностей майбутніх учителів; виявлено ціннісний потенціал мистецько-просвітницької діяльності у контексті фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів; розроблено методичні засади формування художніх цінностей майбутніх учителів в процесі реалізації потенціалу мистецько-просвітницької діяльності; обґрунтовано процедуру діагностування художніх цінностей майбутніх педагогів-музикантів та з'ясовано ефективність методики їх формування в мистецько-просвітницькій діяльності.

Для досягнення мети і розв'язання поставлених завдань було застосовано низку теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження. З використанням *теоретичних* методів здійснювався аналіз наукових джерел з проблеми дисертації для з'ясування базових понять; застосовувалися синтез, порівняння, систематизація; проводився аналіз освітнього процесу закладів вищої мистецько-педагогічної освіти з метою обґрунтування методичних засад формування художніх цінностей майбутніх учителів музики. *Емпіричні* методи було застосовано у діагностиці (опитування, бесіди, педагогічне спостереження), моделюванні, проведенні педагогічного експеримента (констатувального і формувального). За допомогою *статистичних* методів було проведено математичне обчислення динаміки стану досліджуваного феномену для підтвердження ефективності педагогічних умов та авторської методики.

**Об'єкт дослідження** – процес фахової підготовки майбутніх учителів музики.

**Предмет дослідження** – педагогічні умови та методика формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності.

Науково-теоретичним здобутком дисертанта є розгляд проблематики, пов'язаної з аксіологічними аспектами фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів у двох ракурсах: художньо-освітні цінності як такі та спроможність вчителя впливати на художньо-ціннісну сферу учнів. У зазначеному контексті феномен «художні цінності майбутніх учителів музики» визначено автором як динамічне, цілісне, професійно-значуще особистісне утворення, що перманентно формується в процесі фахового навчання, характеризується здатністю студента як суб'єкта пізнання до смислового осягнення творів різних видів мистецтва і, в той же час, детермінує дієво-практичне ставлення до них.

В характеристиці *мистецького просвітництва*, достатньо глибоко проаналізованого з культурно-освітніх та художньо-естетичних позицій, зацентровано увагу на даному феномені як дієвому механізмі реалізації педагогічних процесів, пов'язаних, з одного боку, з формуванням художніх цінностей самого педагога-музиканта, а з іншого – із збагаченням досвіду застосування різних видів мистецтва в роботі з будь-якою учнівською аудиторією. У зв'язку з цим цілком слушним стало визначення автором *мистецько-просвітницької діяльності* як сфери фахової поліхудожньої підготовки майбутніх учителів музики, що акумулює практико орієнтований зміст фахових дисциплін (теоретичних, виконавських, методико-педагогічних) та на основі публічно організованої художньої комунікації здійснюється у двох векторах – об'єктивному та суб'єктивному.

Результати теоретичного аналізу основних категорій і понять дали автору підстави для виокремлення змістової структури досліджуваного феномена в єдності мотиваційно-емоційного, когнітивно-рефлексивного, практико-діяльнісного та комунікативного компонентів.

В окресленні *методичних засад дослідження*, поданих у комплексі педагогічних умов і власне методики формування художніх цінностей, заслуговує на увагу стрижнева методична позиція автора про визначальну роль художньої комунікації як інструменту використання ціннісного потенціалу мистецтва у просвітництві.

Процес формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності представлено графічно і вигляді *структурно-функціональної моделі*, зміст якої не викликає заперечень. Привертає увагу розроблена дисертантом у якості функціональної основи низка принципів, серед яких особливо важливими на нашу думку, є принцип інтегративності художнього пізнання; принцип культуровідповідності на засадах діалогу культур та принцип мобільності.

Слід зазначити, що здійснені в дослідженні діагностувальні процедури характеризуються логічною послідовністю і чіткістю реалізації.

Серед використаного арсеналу методів формувальної роботи особливо ефективними й цікавими виявилися, на наш погляд, метод творчих провокацій, художньої драматургії, пошуковий та проєктувальний методи, метод взаємооцінювання, спонукання до самоспостереження тощо. Серед ефективних форм роботи - творчі завдання, міні-конкурси, публічні презентації, підготовка анотацій до сценічних виступів, конференс, добір ілюстративного матеріалу, прес-конференції, «листи-побажання» тощо.

В описі експериментальних результатів з перевірки авторської методики на усіх чотирьох етапах впровадження (мотивувально-ознайомлювальному, операціонально-упроваджувальному, самооцінювально-рефлексивному, коригувально-перспективному) її продуктивність підтверджено позитивною формувальною динамікою та переконливими математичними розрахунками.

**Наукова новизна одержаних результатів** полягає в тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в процесі мистецько-просвітницької діяльності; здійснено реалізацію поліхудожнього розвитку студентів, що спрямовувався на їх самовдосконалення; забезпечено суб'єктність кожної особистості у створенні мистецько-просвітницького середовища на основі вмотивованого оволодіння уміннями художньої комунікації; розроблено поетапну авторську методику формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в єдності методів і форм, суголосних провідній художньо-комунікативній ідеї; визначено критерії, показники та рівні для діагностування стану сформованості художньо-ціннісної сфери майбутніх учителів музики; дисертантом *уточнено* сутність феномену художніх цінностей вчителів музики, його структуру та компоненти формування, а також визначено ціннісний потенціал мистецького просвітництва у контексті майбутньої професійної діяльності педагогів-музикантів; *набув подальшого розвитку* методичний інструментарій

формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності.

**Теоретичне значення дисертації** полягає у подальшому розвитку та вдосконаленню аксіологічних засад системи фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів до мистецького просвітництва на основі художньої комунікації.

**Практична цінність дослідження** полягає в можливості застосування теоретичних висновків та емпіричних результатів експериментальної роботи з метою оптимізації та вдосконалення підготовки фахівців мистецько-освітнього профілю у закладах вищої освіти.

**Текст** дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та опис результатів дисертації сформульовано автором самостійно.

Результати дослідження повною мірою відображено у 7 одноосібних науково-методичних публікаціях здобувача, що засвідчують основні положення дисертації, з яких 4 у наукових фахових виданнях України, 1 у зарубіжному науковому виданні.

**Висновок.** Дисертація Чень Лян «Формування художніх цінностей майбутніх учителів музики в мистецько-просвітницькій діяльності» є цілісним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент -

кандидат педагогічних наук, доцент,  
професор кафедри хорового диригування  
та теорії і методики музичної освіти  
УДУ імені Михайла Драгоманова

